

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา

The Development of Learning Achievement on Brahmavihāra by using
the Cooperative Teaching Method of the 1st year Secondary School
Students, Ban Hua Hin School Chachoengsao Province

พระมหารัตนชัย รตนเมธี (บุญมาก), พระวิเทศพรหมคุณ, รศ.ดร.

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Phramaha Rattanachai Ratanamedhī (Bunmak), Phra Widesbrommakun, Assoc. Prof. Dr,

Asst. Prof. Dr. Niwes Wongsuwan

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Rattanachai@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 1 เมษายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 25 พฤษภาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 5 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) 87.78 / (E2) 88.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ก่อนการใช้ เท่ากับ 21 หลังการใช้ เท่ากับ 35 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าตัวแปรระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 88.17 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ 2 คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ ด้านกิจกรรม

การเรียนรู้และลำดับที่ 5 คือ ด้านการวัดผลประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย (\bar{X})รวมทุกด้าน 4.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทุกด้าน เท่ากับ 0.14

คำสำคัญ : การพัฒนา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, พรหมวิหาร 4

Abstract

The thesis entitled from the study, it was found as follows: 1) The results of the development of the learning activities on *Brahmavihāra* for the 1st year secondary school students of Ban Hua Hin school, Chachoengsao province found to be efficient according to the standard criteria of 87.78 (E1) and 88.17 (E2); thus, higher than the normal criteria of 80/80. 2) From the results of the comparison of the learning achievements, it was found that after using the learning activities on *Brahmavihāra* for the 1st year secondary school students of Ban Hua Hin school, Chachoengsao, had a higher score than before using the learning activities. The results showed that before using the learning activities had an average (\bar{X}) equal to 21 while after using had an average equal to 35, with a statistically significant difference at 0.05 level. The average percentage after using learning activities was 88.14; thus, higher than the expected criteria. 3) The results of the students' satisfaction towards the learning activities on *Brahmavihāra* for the 1st year secondary school students of Ban Hua Hin school, Chachoengsao found to be in a criteria that, overall, students were very satisfied in all aspects, in descending order as follows: The first was the learning objectives; the second was the content; the third was the arrangement of the learning activities; the fourth was the learning activities; and the fifth was the evaluation and assessment. The study showed the average (\bar{X}) of all aspects was at 4.49 with a standard deviation (S.D.) equal to 0.14.

Keyword: Development, Learning Achievement, Brahmavihāra

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันนี้มีข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการฆ่าตัวตายข่าวเกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ข่าวเกี่ยวกับการทุจริต การขาดคุณธรรม จริยธรรมในการทำหน้าที่ของตนเอง เป็นต้น ข่าวต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องอยู่ใกล้ตัวเราทั้งสิ้นแต่ข่าวแต่ละเรื่องมีเหตุปัจจัยต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องแตกต่างกันไป ซึ่งเหตุปัจจัยที่สำคัญที่มากเกี่ยวข้องนั้นก็จะมีอยู่คล้าย ๆ กันคือ

เกี่ยวข้องกับปัจจัยในตัวบุคคลการเลี้ยงดูครอบครัว สิ่งแวดล้อม ความเครียด ความกดดัน รวมทั้งระบบการช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันของคนในสังคมเหตุปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้บางอย่างก็แก้ง่าย บางอย่างก็แก้ยาก สิ่งสำคัญที่จะช่วยคนเราให้รอดพ้นจากภัยผลจากทุกข์และมีความสุขได้ก็คือศาสนา ซึ่งทุกศาสนาล้วนแต่มุ่งสั่งสอนให้คนเป็นคนดีและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

การศึกษาในปัจจุบันเป้าหมายที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและพัฒนาไปในทางที่ดีและสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมไทยที่ต้องการให้เด็กไทยยุคใหม่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนใฝ่รู้และข้อสำคัญคือต้องรู้จักคิดรู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย และปัจจุบันจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในหมวดที่ 4 มาตรา 22, 24 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ธรรมชาติ และเต็มศักยภาพซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิดฝึกปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น และประยุกต์ความรู้ไปป้องกันและแก้ปัญหาได้ ฉะนั้นการที่ผู้เรียน จะเกิดการเรียนรู้ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ที่มีความหมายแก่ตนเองได้จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่าง แท้จริงและสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้ (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา, 2544) ที่จำเป็นต่อการเป็นนัก คิดและเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่หลากหลายมุมมองที่เกิดขึ้นใน สังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากคิด อยากทดลองและปฏิบัติด้วยแนวทางของตนเองเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้มี อิสระในการคิด อย่างละเอียดรอบคอบตลอดจนให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด และปฏิบัติอย่างมีความหมายต่อ ตัวผู้เรียนเองเป็นคนทันต่อ เหตุการณ์ ทันโลก สามารถวิเคราะห์ข่าวสารและสถานการณ์ได้ถูกต้อง อันเป็น ประโยชน์ต่อการ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 10-12)

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในด้านต่างๆทำให้การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของ คนใน สังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด ความรู้ที่มาจากแหล่งต่างๆทั่วทุกมุม โลก การพัฒนา ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์มากขึ้นและ มีการค้าขายอย่างเสรี ทำให้ คนในสังคมมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น นำไปสู่การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ ให้กับตนเองและพรรคพวกมากกว่าที่จะคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมในปัจจุบันสังคมเน้นการเปลี่ยนแปลง ทางวัตถุอย่างต่อเนื่องจึงทำให้สังคมมีปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทำให้เกิดภาวะการขาด สมดุลทั้งทางจิตใจและทางวัตถุ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เกิดปัญหา ทุจริตคอร์รัปชันกัน ในทุกวงการ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมิใช่เพียงแต่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่นั้น แต่กระแสและสิ่งต่าง ๆ ในทุกวันนี้ มักปลูกฝังความคิดเห็นให้กับเด็กอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็กระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยมที่เกี่ยวข้องกับความ อยากรู้ อยากรู้ อยากรู้ โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา ประกอบกับคุณธรรมพื้นฐานที่เด็กควรได้รับก็ลด

น้อยลงไปมาก และในสภาพสังคมไทยปัจจุบันกำลังตกอยู่ในช่วงวิกฤต คนไทยขาดความสามัคคี ซึ่งดีซึ่งเด่น ทำให้มีปัญหามาก ๆ ตามมาอย่างมาก ปัญหาเหล่านี้ทำให้เด็ก เรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพราะถ้าผู้ใหญ่ขาดความสามัคคี เด็กก็จะขาดความสามัคคี ขาดคุณธรรมไม่ถ้อยอาศัยกัน แล้วจะส่งผลทำให้เด็กไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคลเสียสละคำนึงถึงการทำประโยชน์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม อันประกอบไปด้วย

เมตตา : ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุขความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งกายและใจ

กรุณา : ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์ คือ สิ่งที่เข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกาย

มุทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า "ดี" ในที่นี้ หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้าความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ไม่มีจิตริษยา ความริษยา คือ ความไม่สบายใจ ความโกรธ ความฟุ้งซ่านซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน

อุเบกขา : การรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพราะพิจารณาเห็นว่า ใครทำดี ย่อมได้ดี ใคร ทำชั่วย่อมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม คือ ใครทำอะไรไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำ เมื่อเราเห็นใครได้รับผลกรรมในทางที่เป็นโทษเราก็ไม่ควรดีใจหรือคิดซ้ำเติมเขาในเรื่องที่เกิดขึ้น เรา ควรมีความปรารถนาดี คือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตาม ทำนองคลองธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2548 : 295)

จากสภาพและปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะค้นหาคำตอบให้เป็นข้อมูลหลักฐานในงานวิชาการทางการวิจัยจึงได้เสนอและดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ขอบเขตที่ต้องการจัดทำต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้พรหมวิหาร 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

1. ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทราที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1. แผนกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง พรหมวิหาร 4 โดยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 กิจกรรมการเรียนรู้ คือ กิจกรรมที่ 1 เรื่อง เมตตา กิจกรรมที่ 2 เรื่อง กรุณา กิจกรรมที่ 3 เรื่อง มุทิตา กิจกรรมที่ 4 เรื่อง อุเบกขา โดยกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (Pre-test Post-test) โดยเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้นำเสนอ นั้นปรากฏผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สร้างขึ้นนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1) 87.78 / (E2) 88.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ปกติ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอัตราสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ก่อนการใช้ เท่ากับ 21 หลังการใช้ เท่ากับ 35 อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่คาดไว้ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 88.17 พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังไว้ คือ ร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พรหมวิหาร 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ลำดับที่ 2 คือ ด้านเนื้อหา ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และลำดับที่ 5 คือ ด้านการวัดผลประเมินผล โดยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวมทุกด้าน 4.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมทุกด้าน เท่ากับ 0.14 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ครูผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดแนวคิดด้วยการตั้งคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน โดยทราบผลการปฏิบัติงานของตน จึงทำให้เกิดความสนใจในการเรียน ผลการศึกษอภิปรายตามลำดับสมมติฐานได้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองยาง ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีประสิทธิภาพสามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีจัดทำขึ้นมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สร้างตามกระบวนการ กล่าวคือ มีการวิเคราะห์หลักสูตร กิจกรรม สาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดของรายวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ได้ศึกษา ค้นคว้า นวัตกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ตลอดจนมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพในระดับดีมากนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีความสอดคล้องกับ นาดยา ปิลันธนานนท์ (2640 : 12) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มจากความรับผิดชอบของแต่ละคน และการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชนาธิป พรกุล (2543 : 134) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้

แบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันในชั้นเรียน รูปแบบนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนและส่งเสริมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับความร่วมมือและความเข้าใจนอกจากนี้ยังใช้สอนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักกรรมพรหมวิหาร 4 เท่ากับ 19.61 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เท่ากับ 27.13 และเมื่อทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักกรรมพรหมวิหาร 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักกรรมพรหมวิหาร 4 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ปฏิบัติตามหลักกรรมพรหมวิหาร 4 นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการนี้จะมีแรงจูงใจในการแก้ปัญหาสูง เชื่อมโยงความรู้กับโลกความเป็นจริง นักเรียนเป็นผู้เลือกวิธีการค้นหาคำตอบ กำหนดแหล่งข้อมูล จากนั้นลงมือปฏิบัติและค้นคว้าด้วยตนเอง นักเรียนจะสามารถบูรณาการความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา สรุปข้อค้นพบ และสร้างความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสอดคล้องกับ บลูม (1976 : 139) กล่าวถึงสิ่งที่มอทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

2.1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้จาเป็นต้องการเรียนเรื่องนั้น และมีมาก่อนเรียนได้แก่ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2.2. ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristic) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชาต่อโรงเรียน และระบบการเรียนและมีโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3.2. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยภาระงาน หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนการให้การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองกระทำได้อีกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่องจากองค์ประกอบที่มอทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่มอทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ นิสัย ทัศนคติ แรงจูงใจ อายุ พื้นฐานความรู้เดิมสุขภาพ ความสนใจ รวมทั้งสติปัญญา คุณลักษณะของผู้สอน เช่น คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถ

และทัศนคติของผู้สอน สุขภาพ และองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพศาล หวังพานิช (2526 : 89) กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าสามารถวัดผลได้ 2 แบบตามความมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1) การวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริงเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปะศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดผลแบบนี้จึงต้องใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)”

2) การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดผลได้โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test)” ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา เป็นการวัดผลด้านเนื้อหาเรื่องพลเมืองดี และการเมืองการปกครองของไทย โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านความรู้ความคิด ความเข้าใจ และการนำไปใช้

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีค่าความพึงพอใจ เท่ากับ 4.457 อยู่ในระดับมาก ทั้งเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ก็คือ 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้ความสุข มีจิตอันแผ่เมตตาและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขัง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับมารับผิดชอบของตน ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด โดยกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ครูผู้สอนมีบทบาทกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดแนวคิดด้วยการตั้งคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทราบผลการปฏิบัติงานของตน ตลอดจนมีการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนและมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร จารุณัฐ (2540 : 23) หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เขียนขึ้นควรมีจุดมุ่งหมายให้เด็กแต่ละช่วงวัย

อ่านและเป็นหนังสือที่มีคุณค่าในการพัฒนาจินตนาการ สติปัญญา จิตใจ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2542 : 8) ได้ให้ความหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง การจัดสื่อการเรียน การสอน และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดการและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านห้วยหิน จังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้ ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อการเรียนเรื่องพรหมวิหาร 4 รวมถึง สถานสภาพส่วนบุคคล และข้อเสนอแนะ ซึ่งนำไปสู่แนวทางพัฒนาต่อยอดงานวิจัยต่อไป ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป เพื่อเป็นการ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป เพื่อให้ให้นักเรียนได้ปลูกฝังธรรมไว้ใจ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐและเขตพื้นที่การศึกษาตลอดถึงสภาพศึกษาระดับมัธยมศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4 อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

2.1. ควรนำสื่อที่หลากหลายในการจัดกิจกรรม น่าสนใจและทันสมัย

2.2. ควรนำเอารูปแบบ และกระบวนการศึกษาในครั้งนี้นำไปทำการศึกษากับเนื้อหาวิชาของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

2.3. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 กับรูปแบบการสอนอื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการต่อยอดในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือของนักเรียน ให้ลึกซึ้งเพื่อพัฒนางานด้านวิจัยและวิชาการยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.

- ชนาธิป พรกุล. (2543). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาตยา ปิลาธนานนท์. (2540). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม่เฒ่า.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์จำกัด.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพร จารุณี. (2540). *คู่มือการเขียนบันทึกคิดและสารคดีสำหรับเด็กหนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ลำดับที่ 4 กรมวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา.(2544). *การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (สปศ) องค์กรมหาชนเฉพาะกิจ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2542). *การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนในโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
- Bloom B S. 'Learning for Mastery'. the Evaluation Comment. In All Our Children Learning, McGraw-Hill, 1976.
